

MARIANO MAGRASSI, *Živjeti po Euharistiji*, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, niz: Hod s liturgijom, knj.18, Zadar, 1998; 15 x 23,5 cm, 94 str.

Prikazati iscrpno i čitalačkoj publici prihvatljivo život po Euharistiji zahtijeva mnogo više prostora od ove knjižice koja i svojom kratkoćom sugerira da se radi o praktičnom pomagalu koje više potiče i uvodi u otajstvo nego što razglaba i poučava. Ovo je skoro tipičan primjer kršćanske mistagogije kojemu sam Auktor ističe značenje: "uzeti vjernika za ruku, dovesti ga pred obred i pomoći mu da bi razumio obredni govor i poruku" (str.5) i tako prešao preko praga obreda, ušao u misterij susreta s Kristom koji spašava po tajni svoje Pashe. A to je jedini put po kome Euharistija dovodi kršćane do iskustva Krista uskrsloga. U protivnom, završit će u obrednom formalizmu u što se svakodnevno uvjeravamo gledajući same sebe i kršćane oko sebe.

Knjiga je razdijeljena u dva dijela od kojih svaki sadrži po četiri poglavlja. Prvi dio ima u središtu *obred* preko kojega se otajstvo izriče i uprisutnjuje, a drugi dio upozorava i potiče na *sudjelovanje u obredu*. Praktičnom usmjerenju knjige prilagođena je i jednostavnost stila i izlaganja. U prvom je poglavlju predstavljena struktura misnog obreda s naglaskom na jedinstvenost raznolikih gesta bilo da se radi o ulaznim ili zaključnim obredima, ili pak o bogoslužju riječi i euharistije. Rekli bismo, prikaz počinje onim što najprije zapažamo: okupljanje zajednice, pristup službenika oltaru, pozdrav.

Iza toga se liturgijska zajednica pretvara u "zajednicu koja sluša" Božji govor u liturgiji riječi. Dosljedan ciljano izabranom praktičnom pristupu, Auktor namjerno ističe naoko neznatne sitnice: čitanje Svetoga pisma na misi je živa Riječ, Božja sila koja ima istu stvarateljsku moć

kao i na početku stvaranja ili u vrijeme Lazarova uskrisivanja; počasti koje treba iskazati evanđelistaru; razmišljanje i molitva u tišini nakon čitanja; odgovor pjesmom i moltvom; homilija prilagođava čitanja okolnostima slušatelja; Vjeronanje je "DA" Gospodinu; sveopća molitva ima univerzalno značenje s četiri bitna obilježja.

Žrtveni dio euharistije prikazan je u tri dijela: priprava i prinos darova, euharistijska molitva (kanon) i pričest. Auktor manirom pravog liturgijskog sladokusca uočava bit "prinosa" darova kad ističe: "Na oltar se donosi i na njemu se posvećuje sve ono što je svaki pojedini vjernik primio - ne samo materijalna dobra, već 'sve što nedostaje Kristovim mukama', kako to zahtijeva sv. Pavao" (str.15). Očito je da takav pristup, najprije u glavama kršćana a potom i u liturgijskoj praksi, tek očekuje primjenu.

Prikaz središnje euharistijske molitve (kanona) sažet na nešto više od jedne stranice teksta tako jasno i uvjerljivo iznosi najdublje tajne kršćanske liturgije da bi je svaki svećenik trebao dozivati u pamet svakoga dana. To bi ga zasigurno spasilo od napasti uobičajenosti mehaničkog ponavljanja uzvišenih riječi i kretnja bez dubljeg proživljavanja.

Auktor ističe i naglašava još jednu "sitnicu": lomljenje kruha. Za većinu naših euharistijskih skupova to je samo praktična, funkcionalna radnja bez dublje simbolike. A trebalo bi biti upravo suprotno. To je simboličko obnavljanje Isusove geste na Posljednjoj večeri po kojoj je cijeli misni obred i dobio ime: obred lomljenja kruha. Još jednom je istaknuta potreba da hostije za pričest budu posvećene na istoj misi kako bi više došlo do izražaja udioništvo u žrtvi koja se upravo slavi.

Za pravilno shvaćanje kršćanskih obreda od nenadoknadive je važnosti uočiti teološku zbilju koja je prisutna u pojedinom obredu. Auktor s pravom ističe da tu teologiju ne treba prvenstveno tražiti

u priručnicima i posebnim studijama. Ona je najjasnije i najsažetije istaknuta u uvodnim dokumentima i općim uredbama koje se donose na početku svakoga obreda. Jedino onaj koji je proniknuo u teološku podlogu istaknutu u uvodu, pravilno će shvatiti i s punim doživljajem sudjelovati u dotičnom obredu.

Donosi odlomke pojedinih uvoda ali se ne zadržava na njima nego izlači iz njih duh koji prožima citirane dokumente pa zaključuje: "Nije dostatno samo aktivno sudjelovanje na razini slavljenja: potrebno je intimno i osobno sudjelovanje koje donosi milosni plod u ljudskome srcu" (str.28).

Kontemplativna dimenzija obreda pomaže da se nadvlada juridizam i oživi liturgija. Dragocjene su i veoma poticajne misli iznesene u poglavlju o kreativnosti i propisima. Nakon zaista shematskog povijesnog prikaza liturgijskog kreativnog stvaralaštva, upozorava na dvije skrajnosti: sve je već gotovo i sve treba iznova učiniti. I normalno, opredjeljuje se za mudru uravnoteženost poštivanja načela na temelju proživljavanja obreda i unošenja živosti u njih ali uvijek razborito koristeći prostor za kreativnost.

Nakon što je prikazano što je euharistija u sebi, Auktor nastoji pokazati način kako u njoj sudjelovati i to naoko suprotstavljenim smjerovima: "polazi se od obreda da bi se odredilo kako u njemu sudjelovati, a sudjelovanjem se dolazi do dublje iskustvene spoznaje" (str.47). Najprije euharistiji treba pristupiti kao činu, događanju, djelovanju (*actio*). U tom je kontekstu i Augustinovo tumačenje obreda: znakovita riječ i rječiti znak. Zatim svemu treba dati dušu, doživljaj proživljenost da se izbjegne opasnost starozavjetnog formalizma. I opet se u pomoć doziva Augustin i njegovo lapidarno izražavanje o prijelazu iz staroga u novi savez u kome se vanjsko događanje nadomiješta nutarnjim, vidljivo nevidljivim, znak istinskim događanjem.

Takvim jednostavnim poticajima upravo vrvi ova vrijedna knjižica koja upozorava na opasnosti današnje liturgijske prakse i pokazuje putove produbljivanja i oživljavanja. Jer, euharistija treba postati prava duhovna žrtva koja nas preko jedinstvenih i nepriopćivih znakova kroz obrede i molitve vodi prema veselom iščekivanju konačnog susreta s Gospodinom na koncu vremena. Liturgijski "Marana-tha" zaziva Gospodinov dolazak na konkretan susret njegovih vjernika, ali i dolazak pravednog suca na konačan rasplet i pobjedu dobra nad zlom. Tako se euharistijski sastanak isprepliće s eshatologijom.

Ova je knjižica pravo osvježenje formativne liturgijske literature i vrijedna je svake preporuke. Prvenstveno voditeljima liturgijskih slavlja, ali i svim kršćanima koji žele živjeti dostojno svoga poziva. Služi na čast i piscu i prevoditelju i izdavaču. Nadamo se da će biti od koristi mnogima koji je s pomnjom pročitaju.

Marko Babić, ofm

***

Fra VICE BLEKIĆ, *Križni put*. Prigodom drugoga Papina pohoda Hrvatskoj. Hrvatski institut za liturgijski pastoral. Niz: Hod s liturgijom, knj.17., 11 x 20 cm, 36 str.

Drugi Papin pastirski pohod Hrvatskoj obilježen je na više razina. Sigurno je najispravnije doživljavanje i obilježavanje toga vjerskoga i narodnoga doživljaja zajednička molitva. Kao plod toga molitvenog prakticiranja nastala je i ova tehnički ukusno uređena knjižica koja sadrži obrasce molitve križnog puta prema ustaljenim postajama i ustaljenom redoslijedu.

Ozbiljnost pristupa i sigurnost vjerodostojnosti daje i izričito pismeno dopuštenje zadarskog ordinarija.

Barko